

Pagna ewlenija>Proċeduri tal-qorti>Kawżi civili>Il-qorti ta' lilema pajjż hiġa responsabbli?**Съдът на коя държава е компетентен?**

Rumanija

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Освен общите съдилища в Румъния има и специализирани отделения или състави за разрешаване на спорове по определени въпроси. Съгласно разпоредбите на Закон № 304/2004 относно организацията на съдебната система Висшият касационен съд (Înalta Curte de Casație și Justiție) има 4 отделения — Първо гражданско отделение, Второ гражданско отделение, Наказателно отделение, Отделение за административни и данъчни спорове — състав от девет съдии и съвместни състави, всеки със своя компетентност. Апелативните съдилища, трибуналите или, където е необходимо, съдилищата от първа инстанция имат специализирани отделения или състави за граждански дела, наказателни дела, дела по въпросите на семейството и ненавършилите пълнолетие деца, дела по административни и данъчноправни спорове, дела, свързани с трудови спорове и спорове относно социалното осигуряване, дружествата, търговския регистър, несъстоятелността, нелоялната конкуренция, морското и речното корабоплаване. Може да се създават специализирани трибунали, които да се произнасят по посочените по-горе въпроси, когато е необходимо.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

В Гражданския процесуален кодекс се установява нормалната процедура за граждански дела. Разпоредбите му се отнасят и до други въпроси, освен ако законите, които регламентират тези въпроси, предвиждат друго.

Членове 94—97 от Гражданския процесуален кодекс регламентират материалната компетентност на гражданските съдилища.

Като първоинстанционни съдилища, съдилищата от първа инстанция разглеждат следните дела, свързани с молби, които могат да бъдат измерени в пари:

молби, които по реда на Гражданския кодекс са от компетентността на Съда за настояничество/попечителство и семейни въпроси;

молби, свързани с регистрите за гражданско състояние;

молби, свързани с управлението на многоетажни сгради, апартаменти или пространства, изключителна собственост на различни лица, или с правоотношения, установени от асоциации на управителите на етажна собственост с други физически или юридически лица;

молби за принудително извеждане;

молби, отнасящи се до общи стени и канали, разстоянието между сгради и насаждения, правото на преминаване, тежести и други ограничения, засягащи правото на собственост;

молби, свързани с промени или означаване на границите на поземлен имот;

молби за защита на владение;

молби, свързани със задължения да бъдат извършени или да не бъдат извършени действия, които не могат да бъдат измерени в парични средства;

молби за съдебна делба, независимо от стойността;

молби за съдебна декларация за смъртта на лице;

молби, свързани с наследство, независимо от стойността;

молби, свързани с придобивна давност, независимо от стойността;

молби, свързани със земя, с изключение на онези, които, съгласно специален закон, са от компетентността на други съдилища;

други молби, които могат да бъдат измерени в парични средства на стойност до 200 000 RON включително, независимо от капацитета на страните.

Съдилищата от първа инстанция разглеждат също така жалби срещу решения на органите на публичната администрация, имащи компетентност, и на други компетентни органи. Съдилищата от първа инстанция разглеждат и други жалби, за които имат компетентност, предвидена от закона.

Трибуналите разглеждат:

като първоинстанционни съдилища — всички молби, които не са от компетентността на други съдилища, съгласно закона;

като апелативни съдилища — жалби срещу решения, постановени от съдебни състави на първа инстанция;

като касационни съдилища — касационни жалби срещу постановени от окръжните съдилища решения, които съгласно закона не подлежат на въззивно обжалване, както и във всички останали случаи, изрично предвидени в закона;

всички други жалби, за които имат компетентност, предвидена от закона.

Апелативните съдилища разглеждат:

като първоинстанционни съдилища — делата по административни и данъчноправни спорове;

като апелативни съдилища — жалби срещу съдебни решения, постановени от трибунали на първа инстанция;

като касационни съдилища — касационни жалби срещу решения, постановени от трибунали, действащи като апелативни съдилища, или срещу решения, постановени от трибунали, действащи като първоинстанционни съдилища, които съгласно закона не подлежат на въззивно обжалване,

както и във всички останали случаи, изрично предвидени в закона;

всички други жалби, за които имат компетентност, предвидена от закона.

Висшият касационен съд разглежда:

жалби срещу решения на апелативните съдилища и срещу други решения в случаите, предвидени от закона;

касационни в интерес на закона;

молби за преюдициално тълкуване на определени правни въпроси;

всички други жалби, за които има компетентност, предвидена от закона.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Румънската система за гражданско правосъдие прави разграничение между по-нисшестоящи и по-висшестоящи съдилища, като материалната компетентност на съдилищата от различен ранг се установява въз основа на функционални критерии (вид на служебните задължения) и процесуални критерии (стойност, предмет или характер на спора).

След измененията на Гражданския процесуален кодекс по отношение на компетентността трибуналите станаха съдилища с пълна компетентност за разглеждане на делата по същество на първа инстанция. Компетентността на съдилищата от първа инстанция включва разглеждането на искове с малък материален интерес и/или искове с по-малка сложност, които се срещат много често в практиката.

Апелативните съдилища са компетентни да разглеждат основно обжалвания, а Висшият касационен съд е общ касационен съд, който се грижи за еднаквото тълкуване и прилагане на закона на национално равнище.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Правилата за местната подсъдност в румънската система за гражданско правосъдие са установени в член 107 и сл. от Гражданския процесуален кодекс.

Съгласно общото правило искът се подава в съда по местожителството или седалището на стопанска дейност на ответника.

2.2.2 Изключения от основните правила

Съществуват специални правила за местната подсъдност, като например:

ако местоживеенето/седалището на ответника е неизвестно, исковата молба се подава в съда по местопребиваването/представителството на ответника, а ако и то не е известно — съответно по местоживеенето/седалището/местопребиваването или представителството на ищеца;

исковата молба срещу частноправно юридическо лице може да бъде подадена и в съда, в чийто район се намира един от неговите клонове, който няма собствена правосубектност;

исковата молба срещу сдружение, дружество или друго образувание без собствена правосубектност може да бъде подадена в съда, имащ компетентност по отношение на лицето, на което членовете са възложили функциите по управление или администриране; при липсата на такова лице исковата молба може да бъде подадена в съда, имащ компетентност по отношение на който и да е от членовете на въпросното образувание; молбите срещу държавата, централните или местните власти и институции и други публичноправни субекти могат да бъдат подавани в съдебната инстанция по местоживеенето/седалището на ищеца или в съдебната инстанция по седалището на ответника.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

В Румънския граждански процесуален кодекс са изложени няколко правила за алтернативна компетентност (членове 113—115). Съгласно тези правила териториално компетентни са също така следните съдилища:

съдът по местоживеенето на ищеца (молби за установяване на бащинство или майчинство);

съдът по местоживеенето на ищеца/взискателя (задължение за издръжка);

съдът по предвиденото в договора място на изпълнение на договорно задължение;

съдът по местонахождението на недвижим имот (наемни правоотношения, производства за регистрация, обосноваване или коригиране на поземлени имоти);

съдът по мястото на отпътуване/пристигане (договори за превоз);

съдът по мястото на плащане (менителници, чекове, записи на заповед или други ценни книжа);

съдът по местоживеенето на потребителя (обезщетяване на потребители по договори с лица, предоставящи професионални услуги);

съдът по мястото, където е извършено деликтното действие или където е настъпила щетата — за молби, свързани със задълженията, произтичащи от такова действие.

Когато ответникът извършва редовно професионални, селскостопански, търговски, промишлени или подобни дейности извън своето местоживеене, исковата молба може също да бъде подадена в съда по мястото на извършване на дейностите, ако се отнася до парични задължения, които възникват на това място или следва да бъдат изпълнени на това място.

По отношение на застрахователните правоотношения, молбите за обезщетяване могат да бъдат подавани в съда по местоживеенето или седалището на застрахованото лице, в съда по местонахождението на застрахованото имущество или в съда, в чийто район е възникнал застрахователният риск.

Изборът на компетентност по взаимно съгласие се смята за нищожен, ако е направен преди възникването на правото на обезщетение, а по въпросите, свързани със задължителната застраховка „гражданска отговорност“, увреденото трето лице може също така да инициира пряко производство в съда по своето местоживеене или седалище.

Съдът по местоживеенето или местопребиваването на лице, което се ползва от закрила, се произнася по местната подсъдност за молби, отнасящи се до закрилата на физически лица, за които съгласно Гражданския кодекс е компетентен съдът по настойничество/попечителство и семейни въпроси. По молбите, отнасящи се до допускането от съда по настойничество/попечителство и семейни въпроси на извършването на определени правни действия (по отношение на недвижим имот), е компетентен съдът по местонахождението на недвижимия имот. В този случай съдът по настойничество/попечителство и семейни въпроси, който е постановил решението, изпраща препис от решението на съда по настойничество/попечителство и семейни въпроси по местоживеенето или местопребиваването на ползващото се от закрила лице.

По молбата за развод е компетентен съдът от първа инстанция по мястото на последното общо жилище на съпрузите. Ако съпрузите нямат общо жилище или никой от тях не живее в мястото на последното общо жилище, за което е компетентен съдът от първа инстанция, компетентен е съдът от първа инстанция по мястото, където се намира жилището на ответника. Ако ответникът не живее в Румъния и румънските съдилища имат международна компетентност, компетентен е съдът по мястото, където се намира жилището на ищеца. Ако ищецът и ответникът не живеят в Румъния, по взаимно съгласие на страните молбата за развод може да бъде подадена във всеки съд от първа инстанция в Румъния. При липсата на такова съгласие молбата за развод се подава в Букурещкия съд от първа инстанция за пети район (член 915 от Гражданския процесуален кодекс).

Молби за разрешаване на индивидуални трудови спорове се подават в трибунала по местоживеенето/местоработата на ищеца (член 269 от Закон № 53/2003 — Кодекс на труда).

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Правилата за установяване на изключителна териториална компетентност се съдържат в членове 117—121 от Гражданския процесуален кодекс.

По смисъла на тези разпоредби:

молбите за вещни права върху недвижимия имот се подават само в съда по местонахождението на недвижимия имот. Ако недвижимият имот се намира в няколко района, компетентни за които са различни съдилища, исковата молба се подава в съда по местоживеенето/местопребиваването на ответника, при условие че този съд е компетентен за някой от съответните райони, в противен случай исковата молба може да бъде подадена във всеки съд по местонахождението на имота. Тези разпоредби се прилагат също така за молбите за защита на владееене, за означаване на

граница, за ограничаване на правата върху недвижим имот и за съдебна делба на недвижим имот, освен ако неподделената съсобственост е наследствена;

по отношение на наследствата, до делбата на неподделената съсобственост съдът по последното местоживееие на починалия има изключителна компетентност по отношение на молбите, които се отнасят до:

валидността или изпълнението на завещателните разпореджания;

наследството, тежестите върху наследството и тежестите, свързани с евентуални искове на едни наследници срещу други наследници;

молбите на правоприемниците или кредиторите на починалото лице срещу всеки от наследниците или срещу изпълнителя на завещанието;

по отношение на молбите, свързани с дружества, съдът по седалището на дружеството има изключителна компетентност до приключване на производството по ликвидация/заличаване;

трибуналът по седалището на длъжника има изключителна компетентност по исковите молби, свързани с несъстоятелност или със споразумения с кредиторите;

исковата молба от лице, упражняващо професионална дейност, срещу потребител се подава само в съда по местоживееенето на потребителя.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Страните могат да се договорят писмено, а в случай на текущи спорове — и чрез устно заявление пред съда, че делата, свързани с имущество и други права, които те могат да имат, следва да бъдат разглеждани от съдилища, различни от тези, които биха имали териториална компетентност, освен ако тези съдилища имат изключителна компетентност. В споровете, отнасящи се до защита на правата на потребителите, и в други случаи, предвидени в закона, страните могат да се договорят за избора на компетентен съд само след възникването на правото на обезщетение, и всяко споразумение, което противоречи на това правило, се смята за нищожно (член 126 от Гражданския процесуален кодекс).

Акцесорни, допълнителни или инцидентни иски молби се подават в съда, който е компетентен по основната искова молба дори ако попадат в рамките на материалната или териториалната компетентност на друг съд, с изключение на исковите молби, свързани с несъстоятелност или със споразумения с кредиторите. Тези разпоредби също така могат да важат, когато компетентността по основната искова молба е предвидена в закона в полза на специализирано отделение или състав. Ако един съд има изключителна компетентност върху една от страните, този съд има изключителна компетентност по отношение на всички страни (член 123 от Гражданския процесуален кодекс).

Освен това в съответствие с разпоредбите на член 124 от Гражданския процесуален кодекс съдът, който е компетентен да се произнесе по основната искова молба, се произнася също така по писмените защиты и изключенията, освен тези, които са от предварителен характер и попадат в изключителната компетентност на друг съд; процесуалните искания се разглеждат от съда, в който са внесени.

Въпросът за общата липса на съдебна компетентност може да бъде поставен от страните или от съдебния състав на всеки етап от производството. Въпросът за липсата на материална компетентност или за липсата на териториална компетентност по отношение на публичноправния ред задължително се поставя на първото заседание, на което страните са надлежно призовани пред съда от първа инстанция, докато въпросът за липсата на компетентност по отношение на частноправния ред може да бъде поставен само от ответника в рамките на защитата или ако такава защита не е задължителна — най-късно на първото заседание, на което страните са надлежно призовани пред съда от първа инстанция. Ако липсата на компетентност не е свързана с публичноправния ред, страната, подала исковата молба в съд, който няма компетентност, не може да поиска обявяването на липса на компетентност (член 130 от Новия граждански процесуален кодекс).

В граждански спорове с трансгранични последствия, отнасящи се до права, с които страните разполагат свободно съгласно румънското законодателство, ако страните са постигнали валидно съгласие, че румънските съдилища са компетентни да се произнасят по текущи или бъдещи спорове във връзка с тези права, румънските съдилища са единствените съдилища, компетентни да се произнасят по тези спорове. Освен ако законът не предвижда друго, компетентен да се произнесе по исковата молба е румънският съд, пред който е призован ответникът, при условие че ответникът се яви в съда и представи защита по същество, без да повдига възражение, свързано с липсата на компетентност, най-късно до края на етапа на събиране на доказателства от съда от първа инстанция. В двата случая, посочени по-горе, румънският съд, към който е отправен въпросът, може да отхвърли исковата молба, ако от обстоятелствата по случая е ясно, че спорът няма съществена връзка с Румъния (член 1067 от Новия граждански процесуален кодекс).

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Вж. отговорите на въпроси 1, 2, 2.1., 2.2., 2.2.2.1. и 2.2.2.2.

Последна актуализация: 23/04/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.